

KONTROLLPLAN FÖR LIVSMEDELSKONTROLLEN I HAMMARÖ KOMMUN 2024

Fastställd av miljö- och byggnadsnämnden 2023-12-12, Miljö- och byggnadsnämnden § 165.

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning och bakgrund.....	5
2. Mål för den offentliga kontrollen	5
2.1 Övergripande mål för kontroll av livsmedel	5
2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll.....	6
Särskild verksamhetsinriktning för 2024 – Operativa mål i livsmedelskontrollen.....	6
3. Ansvarsfördelning inom kontrollen av livsmedel	7
3.1 Behörig central myndighet.....	7
3.2 Behörig lokal myndighet.....	7
3.3 Ansvarsfördelning mellan myndigheterna.....	8
3.4 Ansvarsfördelning inom den lokala myndigheten	8
4. Samordning.....	8
4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter	8
4.2 Samordning inom behörig lokal myndighet	8
4.3 Samverkan mellan lokala myndigheter	9
5. Befogenheter och resurser för kontrollen.....	9
5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter	9
Livsmedelslagstiftningens uppbyggnad.....	9
5.2 Kontrollpersonal och utrustning.....	10
5.3 Finansiering av kontrollen	11
Avgifter och finansiering	11
5.4 Kompetenskrav och utbildning.....	11
6. Organisation och utförande av kontrollen.....	12
Miljö- och byggnadsnämndens organisation.....	12
Miljö- och byggförvaltningens organisation.....	12
Opartiskhet och jäv	12
Registerhållning och ärendehantering	13
Verksamhetsplanering och uppföljning	13
6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt	13
Registrering.....	13
Godkännande	13
6.2 Offentlig kontroll av livsmedel	13
6.3 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll.....	14
Prioriterade lagstiftningsområden 2024.....	14
6.4 Rutiner för utförande av kontroll	18
Kontrollmetoder	19
Revision	19
Inspektion	19
Provtagning.....	19
Kartläggning.....	19
6.5 Provtagning och analys.....	19

6.6 Rapportering av kontrollresultat.....	19
6.7 Öppenhet i kontrollen.....	20
7. Sanktioner – åtgärder vid bristande efterlevnad.....	20
Administrativa sanktioner.....	20
Sanktionsavgifter.....	21
Straffrättsliga sanktioner.....	21
8. Uppföljning och utvärdering av kontrollen.....	21
8.1 Uppföljning.....	21
8.2 Intern revision.....	21
8.3 Extern revision.....	22
8.4 Utvärdering.....	22
9. Beredskap.....	22
10. Flerårig nationell kontrollplan.....	22

SAMMANFATTNING

Denna kontrollplan är miljö- och byggnadsnämndens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel.

Förordningen beskriver ett kontrollsystem som möjliggör kontroll genom hela livsmedelskedjan. Den lokala kontrollplanen begränsas till kontrollsystemet för livsmedelsföretag. De strategiska inriktningarna grundas på de krav som ställs på kontrollmyndigheten med hänsyn till gemensamhetslagstiftningen och den nationella lagstiftningen, på klarlagda risker i verksamheterna och erfarenhet av tidigare kontroller. Grunden för kontrollplanen finns i den nationella kontrollplanen för Sverige.

Syftet med denna kontrollplan är att ge en beskrivning av hur miljö- och byggnadsnämndens offentliga kontroll är utformad, inriktningen av kontrollarbetet och hur det genomförs. Den löpande arbetsplaneringen, på detaljnivå, sker inom miljö- och byggförvaltningens livsmedelsgrupp.

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun är behörig myndighet för offentlig kontroll av livsmedel. Nämnden ansvarar för att effektiv och ändamålsenlig kontroll utförs på de anläggningar, för vilka kommunen är kontrollansvarig, enligt 23 § livsmedelsförordningen. Ansvaret innefattar kontroll av kommunalt dricksvatten, livsmedelshygien, märkning, redlighet, spårbarhet samt material i kontakt med livsmedel.

Nämnden ansvarar för den operativa offentliga kontrollen vid cirka 90 livsmedelsanläggningar. Dessa är framför allt storhushållskök såsom skol-, vård- och omsorgskök, restauranger, mindre industrier samt butiker av olika slag.

Kontroll utförs vanligen med kontrollmetoderna inspektion, revision samt provtagning och analys. Andra uppgifter inom livsmedelskontrollen är att handlägga anmälan för registrering och besluta om kontrollfrekvens, utreda misstanke om matförgiftningar, besluta om åtgärdskrav (föreläggande eller förbud), årligen rapportera uppgifter till Livsmedelsverket, fatta beslut i fråga om avgifter för kontroll och uppföljande kontroll, sanktioner samt göra åtalsanmälningar.

Livsmedelssidan har 1,5 tjänster, fördelat på tre anställda.

År 2021 började en ny avgiftsförordning att gälla för offentlig kontroll av livsmedel som innebär att livsmedelskontrollen från och med 2024 ska efterhandsdebiteras. Bakgrunden till ändringarna är att svensk livsmedelslagstiftning anpassas till EU:s nya kontrollförordning. Efterhandsdebitering innebär att livsmedelsföretag får betala sin kontrollavgift efter genomförda kontrollbesök i stället för som tidigare, i början av varje kalenderår. Miljö- och byggnadsnämnden behöver fatta beslut om avgift efter utförda kontroller.

Miljö- och byggnadsnämnden har under 2023 fastställt kontrollfrekvens för varje livsmedelsverksamhet enligt en ny modell från Livsmedelsverket – det vill säga antalet kontroller per fem år som miljö- och byggnadsnämnden ska utföra på varje livsmedelsverksamhet. En ny behovsutredning behöver göras under 2024.

Den operativa kontrollen av livsmedel planeras i den detaljerade tillsynsplanen för verksamheten 2024–2028. Detaljplanen syftar till att kontrollen ska vara effektiv och ändamålsenlig. Denna detaljplan fungerar också som övergripande arbetsfördelning/instruktion till inspektörerna.

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

Denna kontrollplan är miljö- och byggnadsnämndens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel. Denna kontrollplan bör omfatta aktuellt verksamhetsår, samt en flerårig plan.

Förordningen beskriver ett kontrollsystem som möjliggör kontroll genom hela livsmedelskedjan. Den lokala kontrollplanen begränsas till kontrollsystemet för livsmedelsföretag. Grunden för kontrollplanen finns i den nationella kontrollplanen för Sverige.

Upprättandet av en kontrollplan grundas på:

- gemensamhetslagstiftningen och den nationella lagstiftningen.
- klarlagda risker i samband med livsmedelsverksamheten enligt Livsmedelsverkets modell för riskklassning. Modellen tar även hänsyn till om livsmedelsverksamheten har haft en god efterlevnad av livsmedelslagstiftningen samt om verksamheten är tredjepartscertifierad.
- befintliga resurser för livsmedelskontroll inom myndigheten.

Vid upprättandet av en kontrollplan, kan den offentliga livsmedelskontrollen fördelas på kontrollmetoderna revision, inspektion, provtagning av livsmedel samt kartläggning.

Utöver detta bör planen innehålla information om planerad utbildning för kontrollpersonalen, samt ge utrymme för oförutsedda händelser som kan påverka kontrollbehovet, till exempel matförgiftningsutbrott. Lämpligen fastställer myndigheten kontrollplanen i samband med fastställande av den årliga verksamhetsplanen.

I miljö- och byggförvaltningens verksamhet sker planeringen och uppföljningen av kontrollen i flera steg, vilket beskrivs nedan under rubriken "6. Organisation och utförande av kontrollen".

2. MÅL FÖR DEN OFFENTLIGA KONTROLLEN

Målet för den offentliga kontrollen är att skydda människors och djurs hälsa och växters sundhet samt att värna om konsumenternas intressen. För att kontrollen ska vara ändamålsenlig och likvärdig är det viktigt att myndigheterna samverkar. En utvecklad samverkan kan också bidra till att vi uppfyller målet bättre.

2.1 Övergripande mål för kontroll av livsmedel

De övergripande målen för livsmedelskedjan har utarbetats av myndigheterna gemensamt. Målen är fastställda av generaldirektörerna för Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), och de gäller samtliga myndigheter i livsmedelskedjan.

Målen utgår från syftet med EU:s livsmedelslagstiftning. Se förordningarna (EG) nr 178/2002, (EU) 2016/2031 och (EU) 2017/625.

Mål och inriktning för kontrollen i livsmedelskedjan

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hantlade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smitförisk.
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

Gemensamma effektmål inom fyra fokusområden

Med utgångspunkt från de övergripande målen har fyra gemensamma effektmål fastställts. Effektmålen utgår från fyra fokusområden. Säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och information i livsmedelskedjan.

- För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvattnet minska.
- Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, ehec/vtec och norovirus.
- Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
- Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Utöver dessa mål, finns specifika mål och prioriteringar för de olika kontrollområdena i kedjan, från jord till bord.

De övergripande målen och effektmålen är nedbrutna till operativa mål. De operativa målen bidrar till att myndigheterna når de gemensamma målen. För att säkerställa att alla myndigheter inom livsmedelskontrollen bidrar till målen är myndigheterna skyldiga att ta hänsyn till de operativa målen då de planerar och följer upp sin verksamhet.

Kontrollmyndigheterna ska rapportera de kontroller som utförs utifrån målen till Livsmedelsverket. Detta för att se om Sveriges livsmedelskontroll uppfyller målen på nationell nivå.

2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun har följande lokala mål för livsmedelskontrollen:

- Livsmedelsanläggningarna ska få kontroll enligt den detaljerade tillsynsplanen för 2024. Samtliga anläggningar ska få kontroll motsvarande den beslutade kontrollfrekvensen under en femårsperiod.

Särskild verksamhetsinriktning för 2024 – Operativa mål i livsmedelskontrollen

- **Operativt mål 6 – Livsmedelsinformation vid e-handel.**
Kontroll utförs hos registrerade/godkända verksamheter som släpper ut färdigförpackade kosttillskott och/eller konfektyr på marknaden via e-handel. Kontrollen syftar till att verifiera att livsmedelsinformationen på verksamhetens webbplats stämmer med informationen på förpackningarna.

Bakgrund till målet:

Försäljning av livsmedel via distanskommunikation (nedan kallat e-handel) har ökat kraftigt de senaste åren. När det gäller kosttillskott är e-handeln idag den största försäljningskanalen. Även för den övriga detaljhandeln har det rapporterats att försäljning av livsmedel via e-handel har ökat.

Den offentliga kontrollen i samband med e-handel med livsmedel är under utveckling och Livsmedelsverket har ett ansvar att leda och samordna denna kontroll. Att införa ett operativt mål kan därför vara ett sätt att implementera en mer regelbunden offentlig kontroll av e-handel.

Livsmedelsinformation ska vara korrekt, tydlig och lätt att förstå för konsumenterna så att de kan göra medvetna val. Detta gäller även vid inköp via e-handel. Hur livsmedelsföretagarna uppfyller denna skyldighet finns det lite kunskap om idag.

Detta operativa mål avgränsas till att gälla e-handel via internet av färdigförpackade livsmedel, med fokus på kosttillskott och konfektyr. Den information som konsumenterna får om sådana livsmedel när de erbjuds till försäljning genom distanskommunikation, ska innehålla de obligatoriska märkningsuppgifterna. Dessa ska finnas tillgängliga innan köpet avslutas, undantaget datum för minsta hållbarhet eller sista förbrukningsdag.

- **Operativt mål 13 – Otillåtna växter och ämnen i kosttillskott**

Övergripande mål: Vid utgången av 2025 har tolv särskilt utvalda hälsofarliga växter i kosttillskott kontrollerats på kosttillskottsanläggningar, inklusive sådana som bedriver e-handel, som släpper ut växtbaserade kosttillskott på marknaden. Dessutom har kosttillskott analyserats hos importörer, införare, producenter och tillverkare av växtbaserade kosttillskott, i syfte att kontrollera att gränsvärdet för genotoxiska och carcinogena pyrrolizidinalkaloider inte överskrids.

Bakgrund till målet:

Växtbaserade kosttillskott, i fast eller flytande form, upptar enligt branschens egna siffror närmare en fjärdedel av den svenska kosttillskottsmarknaden. Försäljningen av växtbaserade kosttillskott har ökat stadigt de senaste åren, precis som den totala kosttillskotts försäljningen.

Otillåtna ämnen och växter förekommer konsekvent i kosttillskott på den svenska marknaden, bland annat hos butiker och grossister och i hög grad inom e-handeln. Det finns ett stort antal nya, icke godkända nya livsmedel på marknaden. Det finns också växter som är förbjudna att användas i livsmedel genom annan lagstiftning. Utifrån en riskbedömning har Livsmedelsverket sammanställt en lista med tolv växter som kan innebära en risk för konsumenten. Förekomsten av de här växterna i kosttillskott ska kontrolleras som en del i det här operativa målet. Under 2022 infördes nya gränsvärden i lagstiftningen för pyrrolizidinalkaloider i kosttillskott. Växter med hög halt av detta ämne kan kontaminera foder och livsmedel som kosttillskott och örtteer. Livsmedelsverket har i flera rapporter de senaste åren pekat på risker som finns med kosttillskott och särskilt angett pyrrolizidinalkaloider som en av riskerna med växtbaserade kosttillskott. Även kontroll av att gränsvärdet för pyrrolizidinalkaloider inte överskrids, är en del av det här operativa målet.

- **Operativt mål 16 – Glykoalkaloider i potatis**

Offentlig kontroll sker av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.

Bakgrund till målet:

Potatis är ett av våra viktigaste baslivsmedel. Tidigare kontrollprojekt 2015–2017 har visat att branschens åtgärder har varit otillräckliga för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och förhindra att giftiga partier sätts på marknaden. Branschen och detaljhandeln har sedan dess angett att de vidtagit olika förbättringsåtgärder för att styra upp situationen och det finns därför skäl att nu granska effekten av dessa åtgärder. För att effektivt planera och utforma framtida kontroller finns det också ett behov av mer kunskap om potatissorter.

3. ANSVARFÖRDELNING INOM KONTROLLEN AV LIVSMEDEL

3.1 Behörig central myndighet

Livsmedelsverket är den centrala behöriga myndigheten för livsmedelskontroll i Sverige, enligt 18 § i Livsmedelsförordningen (2006:813).

3.2 Behörig lokal myndighet

Miljö- och byggnadsnämnden i Hammarö kommun är, enligt 11 § i Livsmedelslagen (2006:804) och reglemente för Hammarö kommuns miljö- och byggnadsnämnd, behörig myndighet för kontrollen i kommunen.

3.3 Ansvarfördelning mellan myndigheterna

Ansvar för den offentliga kontrollen av livsmedelsanläggningar i Sverige fördelas enligt 23 § i Livsmedelsförordningen (2006:813).

3.4 Ansvarfördelning inom den lokala myndigheten

Ansvarfördelningen inom myndigheten beskrivs i miljö- och byggnadsnämndens delegationsordning. Gällande delegationsordning fastställdes av miljö- och byggnadsnämnden 2023-11-14, § 147.

Inriktningen i denna är att så långt som möjligt delegera beslutsrätten, för att få en väl fungerande och effektiv verksamhet. Beslut ska kunna tas utan onödiga dröjsmål och de anställdas sakkunskaper ska tas tillvara på ett ändamålsenligt sätt. Kontrollmyndigheten ska kunna ge en god service och snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga eller förhindra skador på människor, djur och natur.

Delegationsordningen är utformad så att nämnden delegerar beslutanderätt till givna befattningar som finns inom förvaltningen.

4. SAMORDNING

4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter

Miljö- och byggförvaltningen är en liten förvaltning och vägarna mellan olika funktioner inom kommunen är korta. Detta yttrar sig genom att olika tillstånd och tillsynsärenden oftast samordnas, för att på detta sätt vinna tid och förtroende hos verksamhetsutövarna.

Matförgiftningsutredningar sker, när så krävs, i samarbete mellan kommunen, smittskyddsläkaren, Länsstyrelsen och i speciella fall även Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten. Även andra kommuner kan involveras i utredningen. En handlägningsrutin för utredning av matförgiftningar har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Varje år deltar handläggarna i länsmöten, där representanter från Länsstyrelsen, Livsmedelsverket och länets kommuner deltar.

Handläggarna deltar i det arbete som görs av Miljösamverkan Värmlands och Örebro län (regional miljösamverkansorganisation med syfte att effektivisera och stödja myndigheternas tillsyn).

RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) vidarebefordras från Livsmedelsverket till berörd kommun. Uppföljning genomförs av Livsmedelsverket. iRASFF är EU-kommissionens webbverktyg för att sprida snabb information om osäkra livsmedel. Sedan 2018 hanteras även nationella ärenden i samma system. Förvaltningens miljöinspektörer som arbetar med livsmedelskontroll har inloggning till iRASFF.

4.2 Samordning inom behörig lokal myndighet

Livsmedelsfunktionen är en del av miljö- och byggförvaltningen och jobbar med livsmedelsfrågor samt dricksvatten. Samordning av verksamheten sker genom olika typer av möten och personliga samtal i kombination med skrivna rutiner, inom ramen för kvalitetsarbetet med ursprung i bland annat vägledningarna och liknande från Livsmedelsverket.

Nedan sker en uppräknig av de samordnande arbetssätt samt möten och samtal som sker.

- Inspektörmöten – Gäller samtliga medarbetare. Gemensamma och övergripande frågor som rör kontrollen diskuteras vid inspektörmötena.
Ansvarig: förvaltningschef miljö- och byggförvaltningen

- Medarbetarsamtal – Enskilda samtal mellan medarbetare hålls två gånger per år. Samtalet är en möjlighet att följa upp och utveckla varje medarbetare individuellt.
Ansvarig: förvaltningschef miljö- och byggförvaltningen

4.3 Samverkan mellan lokala myndigheter

Hammarö kommun har ett interkommunalt samverkansavtal med Karlstads kommuns miljöförvaltning. Från 2022 till och med 2024 köper förvaltningen 50 timmars tillsynstid per år av livsmedelsinspektörer från Karlstads kommun.

Under 2019 ingick miljö- och byggnadsnämnden ett samarbetsavtal med myndighetsnämnden i Kils kommun inom samtliga av nämndens myndighetsområden. Vid risk för jäv och intressekonflikter eller under sjukskrivnings- eller semesterperioder sker ett samarbete via detta avtal.

5. BEFOGENHETER OCH RESURSER FÖR KONTROLLEN

5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Miljö- och byggnadsnämndens befogenheter inom livsmedelsområdet regleras huvudsakligen i Livsmedelslagen (2006:804) och i Livsmedelsförordningen (2006:813).

Enligt 20 § i livsmedelslagen har kontrollmyndigheten rätt att:

- få upplysningar,
- ta del av handlingar och
- få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till verksamheten och där göra undersökningar och ta prover.

För åtgärder vid bristande efterlevnad, sanktioner, se avsnitt 7.

Livsmedelslagstiftningens uppbyggnad

EU- och EG-förordningar om hygien och kontroll inom livsmedelsområdet, tillämpas inom EU från och med den 1 januari 2006. Det är dels två förordningar om hygien, som riktar sig till företagen, förordning (EG) nr 852/2004 och (EG) nr 853/2004, dels en förordning om kontroll, som riktar sig till kontrollmyndigheterna, förordning (EU) nr 2017/625.

Hygien- och kontrollförordningarna bygger på den grund som lades i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning. Denna förordning fastställer de grundläggande krav som gäller för all livsmedelshandling; främst krav på livsmedels säkerhet, skyldigheter för livsmedelsföretagare att uppfylla kraven i livsmedelslagstiftningen och att kontrollera att dessa krav uppfylls, samt krav på spårbarhet.

Hygien- och kontrollförordningarna är inriktade på de mål som ska nås och de ger därför företagen möjlighet att välja olika vägar för att uppnå målen. I vissa fall är reglerna flexibla och kan anpassas efter lokala förutsättningar, till exempel fortsatt användning av traditionella metoder.

Det finns också flera EG-förordningar som innehåller regler på avgränsade områden. Exempel på sådana är bekämpningsmedelsrester, främmande ämnen (ex. ämnen som bly och mykotoxiner), ekologisk produktion, aromer, ägg, kyckling, mjölk, vin, sprit, märkning, geografiska beteckningar och ursprungs-beteckningar.

EU- och EG-förordningarna gäller direkt i alla medlemsstater, utan att omformas till nationell lagstiftning.

Den svenska livsmedelslagen (2006:804) kompletterar EU- och EG-förordningarna. Livsmedelslagen innehåller bland annat regler om kontroll, avgifter, straff och överklaganden. Regeringen har

gett ut en förteckning över de EU- och EG-förordningar som kompletterar livsmedelslagens bestämmelser.

Den svenska livsmedelsförordningen (2006:813), talar bland annat om vilken myndighet som ska kontrollera olika slags anläggningar. Den ger också Livsmedelsverket rätt att meddela föreskrifter om offentlig kontroll.

Livsmedelsverkets föreskrifter grundar sig ofta på EG-direktiv, eller också kompletterar EU- och EG-förordningar. Bara några få föreskrifter saknar denna anknytning.

Från 15 juli 2021 är det möjligt för myndigheter i Sverige att kontrollera att verksamheter som tillverkar, förädlar eller distribuerar kontaktmaterial följer kontaktmateriallagstiftningen. Utsedda kontrollmyndigheter är kommunerna. Tillverkare, förädlare och importörer av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel ska enligt Livsmedelsverkets föreskrifter om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (LIVSFS 2023:5) senast den 1 juli 2024 anmäla sin verksamhet till sin kontrollmyndighet för registrering. Det finns många lagar som reglerar material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Den övergripande lagstiftningen är förordning (EG) nr 1935/2004 – om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Enligt 5 § Livsmedelsverkets föreskrifter och allmänna råd (LIVSFS 2023:2) om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll ska kontrollmyndigheten fastställa den planerade kontrollfrekvensen utifrån det kontrollbehov som föreligger vid varje verksamhet, i tillämpliga fall med beaktande av kraven i artikel 9 i förordning (EU) 2017/625, inklusive, men inte begränsat till, – risker förknippade med verksamheten enligt 7–9 §§, och – förväntad efterlevnad av livsmedelslagstiftningen enligt 10–12 §§. Allmänna råd till 5§: Kontrollmyndigheten bör använda Livsmedelsverkets modell för fastställande av kontrollfrekvens för regelbunden riskbaserad offentlig kontroll vid bedömning av kontrollbehov och fastställande av planerad kontrollfrekvens. Kontrollfrekvensen bör inte understiga ett kontrolltillfälle per fem år eller överstiga åtta kontrolltillfällen per år.

Livsmedelsverket ger vidare ut vägledning som är riktade till kontrollmyndigheterna. Vägledningarna ska ses som komplement till gällande förordningar, nationell lagstiftning och eventuella vägledningarna från kommissionen, för att ge ytterligare stöd i tolkningen av lagstiftningen. Vägledningarna är inte rättsligt bindande.

Avsikten är också att riktlinjer ska utarbetas och spridas av branschorganisationer, så kallade branschriktlinjer. De är branschens egen beskrivning av hur företagen kan uppnå kraven i livsmedelslagstiftningen. Företagen måste följa bestämmelserna i lagar, förordningar och föreskrifter, men nationella branschriktlinjer är frivilliga att följa. På Livsmedelsverkets hemsida finns en lista på vilka branschriktlinjer som granskats och bedöms uppfylla kraven för en nationell branschriktlinje.

5.2 Kontrollpersonal och utrustning

Livsmedelsfunktionen har i dagsläget 1,5 tjänster, fördelat på tre personer, för att utföra kontroll enligt EU- och EG-förordningar och den nationella livsmedelslagstiftningen.

En behovsutredning för livsmedelskontrollen uppdaterades senast i maj 2022. Behovsutredningen bygger på beslutade kontrolltider för livsmedelsanläggningarna i kommunen samt uppgifter från Sveriges kommuner och regioners tidsschablon, exempelvis semester, sjukdom, vård av barn, intern och extern samverkan, planering med mera.

Miljö- och byggnadsnämnden har under 2023 fastställt kontrollfrekvens för varje livsmedelsverksamhet enligt en ny modell från Livsmedelsverket – det vill säga antalet kontroller per fem år som miljö- och byggnadsnämnden ska utföra på varje livsmedelsverksamhet. En ny behovsutredning behöver göras under 2024.

Kyl- och frysutrymme finns för förvaring av prover och provtagningsutrustning vid eventuella beslag. Vid beslag av större partier måste utrymme hyras. Rutin för omhändertagande av en större

mängd livsmedel finns. Utrymme för förvaring och tvätt av skyddskläder finns. Termometrar, kameror, ficklampor, ATP-mätare, pH-mätare, frityroljemätare, UV-lampa och liknande utrustning finns.

5.3 Finansiering av kontrollen

Kontroll av livsmedelsanläggningar finansieras genom avgifter och skattemedel. Kontrollavgift tas ut efter utförd kontroll från kontrollobjekten för att delvis finansiera den planerade kontrollen.

År 2021 började en ny avgiftsförordning (2021:176) att gälla för offentlig kontroll av livsmedel som innebär att livsmedelskontrollen från och med 2024 ska efterhandsdebiteras. Bakgrunden till ändringarna är att svensk livsmedelslagstiftning anpassats till EU:s nya kontrollförordning. Efterhandsdebitering innebär att livsmedelsföretag får betala sin kontrollavgift efter genomförda kontrollbesök i stället för som tidigare, i början av varje kalenderår. Miljö- och byggnadsnämnden behöver fatta beslut om avgift efter utförda kontroller.

Avgift för uppföljande kontroll som inte var planerad tas ut för att finansiera kontrollen, enligt 9 § i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Andra avgifter som kan tas ut enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa är avgift för utredning av klagomål där bristande efterlevnad kan bekräftas, avgifter för export- och importkontroll, avgift för inköp under dold identitet, hantering av RASFF-ärenden samt avgift för beslut om åtgärdskrav.

Avgifter och finansiering

Skyldigheten för en livsmedelsföretagare att betala en avgift och för kontrollmyndigheten att ta ut den, är reglerad i en särskild förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Förordningen lägger också fast principen om att den offentliga kontrollen ska finansieras av avgifter, den så kallade självkostnadsprincipen. Principen syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen är närmast en målsättningsprincip, som innebär att syftet med verksamheten inte får vara att ge vinst. Under en längre tid får det totala avgiftsuttaget inte överstiga de totala kostnaderna för verksamheten.

Timtaxan är beräknad enligt principerna i förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll. Kommunen har dock skyldighet att även svara för allmän information och rådgivning, men denna verksamhet ska skattefinansieras.

Kommunfullmäktige i Hammarö kommun har fastställt en taxa (KF 2023-10-23 § 139) för livsmedelsverksamheten. Timavgiften är 1318 kronor (år 2023) per timme kontrolltid. Timavgiften kommer att indexuppräknas inför 2024. Beslut om indexuppräkning fattas av miljö- och byggnadsnämnden.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Miljö- och byggnadsnämnden ska ha tillgång till för uppgiften kvalificerad och erfaren personal i tillräckligt antal. Samtliga livsmedelsinspektörer vid miljö- och byggförvaltningen har en för kontrolluppgiften relevant högskoleutbildning och man deltar kontinuerligt i olika typer av fortbildningar kring exempelvis kontrollmetodik och lagstiftning.

I de individuella utvecklingssamtalen som hålls mellan chef och medarbetare, fastställs de utbildningar/kurser som krävs för ett år i taget i en kompetensutvecklingsplan.

En kompetensanalys avseende kontrollobjekt i kommunen kontra tillgänglig kompetens hos personalen, genomfördes år 2023 i samband med medarbetarsamtalen. Varje medarbetare i livsme-

delsgruppen ansvarar för att dokumentera utbildning, kurser och liknande i ett personligt kompetensregister (CV). Förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen ansvarar för planering av utbildningsinsatser för gruppledammarna.

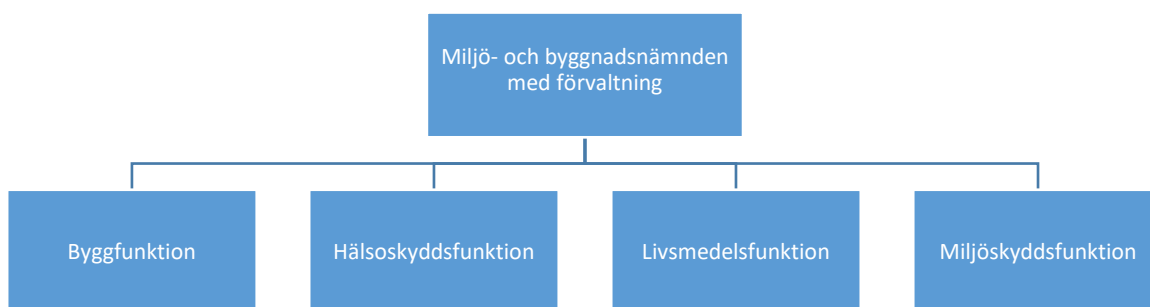
6. ORGANISATION OCH UTFÖRANDE AV KONTROLLEN

Miljö- och byggnadsnämndens organisation

I Hammarö kommun fullgörs kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet av miljö- och byggnadsnämnden. Detta framgår av det fastställda reglementet för nämnden. Reglementen fastställs av kommunfullmäktige. Av detta följer att det är miljö- och byggnadsnämnden som är behörig kontrollmyndighet enligt livsmedelslagen.

Miljö- och byggförvaltningen organisation

Miljö- och byggförvaltningen är en egen förvaltning, underställd miljö- och byggnadsnämnden.

Opartiskhet och jäv

I regeringsformens första kapitel, som handlar om statskicketets grunder, anges ett antal grundläggande principer för hur myndigheter ska utöva sin verksamhet. Det handlar bland annat om opartiskhet, saklighet, likhet inför lagen, legalitet och människors lika värde. Principerna syftar ytterst till att garantera den enskildes rättssäkerhet. I regeringsformen finns vidare bestämmelsen om att till exempel kommunfullmäktige, kommunstyrelse eller annan myndighet inte får ingripa i den myndighetsutövning som är ålagd en kontrollmyndighet.

I förvaltningslagen finns flera bestämmelser som syftar till att tillvarata allmänhetens intressen, bland annat om myndigheters serviceskyldighet.

I kommunallagen finns bestämmelser om att en kommunal nämnd inte får utöva i lag eller författning föreskriven tillsyn över verksamhet som nämnden själv bedriver. I Hammarö kommun finns inga sådana dubbla roller inbyggda.

Bestämmelser om jäv för förtroendevalda i kommunala nämnder och för de anställda i kommunen finns, i 6 kap 28–32 §§ i kommunallagen.

Miljö- och byggförvaltningen har en handläggningsrutin vid risk för jäv, opartiskhet eller muta. Rutinen fastställdes av miljö- och byggnadsnämnden 2021-12-14, § 183 (rutin kring korruption och jäv).

Under 2019 ingick miljö- och byggnadsnämnden samarbetsavtal med myndighetsnämnden i Kils kommun inom samtliga av nämndens myndighetsområden. Avtalet ska även kunna nyttjas för att undvika intressekonflikter och jäv.

Registerhållning och ärendehantering

Lagstiftningen ställer krav på att miljö- och byggnämnden håller register över de livsmedelsanläggningar som man har kontrollansvar för. Miljö- och byggförvaltningen arbetar därför med ärendehanteringssystemet ECOS2 (Sokigo AB), som är ett integrerat system för diarieföring och registrering av objekt. Systemet erbjuder många funktioner för att förenkla, effektivisera och likrikta handläggningen, exempelvis, möjlighet att använda mallar, dokumentlagring, stöd för rapportering av livsmedelskontrollen med mera.

Verksamhetsplanering och uppföljning

Verksamhetsplanering och uppföljning sker i flera steg och på olika nivåer i verksamheten:

- Nämndens övergripande mål för mandatperioden.
- Budgetprocessen i kommunen där kommunfullmäktige, genom kommunstyrelsen fastställer nämndens budgetram. Nämnden i sin tur gör en mer detaljerad budget för verksamheten.
- Verksamhetsplan som antas av nämnden. Denna följs upp löpande under året genom bland annat systemet för måluppföljning i Hypergene.
- Detaljerad planering av kontrollarbetet sker på miljö- och byggförvaltningen. På denna nivå finns planeringen per kontrollobjekt och handläggare. Uppföljningen sker kontinuerligt i arbetsgruppen med förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen samt i den interna kontrollen som redovisas till miljö- och byggnadsnämnden två gånger per år.
- Uppföljning av att livsmedelsverksamheterna får den tillsyn de betalar för. Följs upp och redovisas för nämnden minst två gånger per år enligt den interna kontrollplanen.

6.1 Registrering och godkännande av kontrollobjekt

Kontrollobjekten är cirka 90 och finns i en databas i verksamhetssystemet ECOS2. Kontrollobjekten utgörs till största delen av kommunala storkök och mottagningskök, butiker och restauranger. Utöver detta finns det exempelvis kosttillskotts försäljning, några mindre caféer och apotek.

Krav för godkännande respektive registrering finns i livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien. Livsmedelsverkets vägledningar används som stöd i arbetet. Registerkontroll sker löpande i och med fakturautskick och i samband med kontrollbesök.

Registrering

Alla livsmedelsanläggningar i ett livsmedelsföretag ska registreras hos den behöriga kontrollmyndigheten. Enda undantaget är om anläggningen måste godkännas. Det är livsmedelsföretagaren som ansvarar för att lämna in en anmälan om registrering av sin anläggning till miljö- och byggnadsnämnden. Livsmedel får inte släppas ut på marknaden från en anläggning innan anmälan om registrering skett eller beslut om godkännande fattats. Registreringen ska göras senast 2 veckor innan verksamheten startar.

Godkännande

Anläggningar som omfattas av krav på godkännande, anges i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004, om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Livsmedelverket är kontrollmyndighet för anläggningarna.

6.2 Offentlig kontroll av livsmedel

Offentlig kontroll ska utföras för att kontrollera efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen i alla led i produktionen, bearbetningen och distributionen av livsmedel.

De behöriga myndigheter som utför offentlig kontroll ska vara effektiva och opartiska. Det får inte finnas någon intressekonflikt för den personal som utför den offentliga kontrollen, och heller inte för de som ansvarar för den. Myndigheterna ska ha tillgång till för ändamålet tillräckligt antal, väl kvalificerad och erfaren personal samt lämpliga utrymmen och lämplig utrustning.

Offentlig kontroll ska genomföras utan förvarning utom i samband med revision och liknande fall då det krävs att livsmedelsföretagaren underrättas i förväg. Offentlig kontroll får också genomföras oplanerat och när det i det enskilda fallet krävs en kontroll till exempel vid matförgiftningsutbrott eller vid klagomål.

Offentlig kontroll ska utformas enligt dokumenterade förfaranden för att säkerställa en likriktad och kvalitativ kontroll. Kontrollaktiviteter och övervakningssystem bör vara väldokumenterade, genom kontrollplan, vägledningar, instruktioner och rutiner samt andra hjälpmedel i form av till exempel checklistor.

Vid överträdelser av kraven i lagstiftningen ska nödvändiga sanktioner vidtas av myndigheten, som ska ta hänsyn till den bristande efterlevnadens art och om företaget tidigare visat prov på bristande efterlevnad (artikel 138 i förordning (EU) nr 2017/625). Rutin för handläggning av sanktionsärenden har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

6.3 Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll

Miljö- och byggnadsnämnden har använt Livsmedelsverkets modell för fastställande av kontrollfrekvens för regelbunden riskbaserad offentlig kontroll vid bedömning av kontrollbehov och fastställande av planerad kontrollfrekvens. Modellen tar även hänsyn till om livsmedelsverksamheten har haft en god efterlevnad av livsmedelslagstiftningen samt om verksamheten är tredjepartscertifierad. Verksamheten har då möjlighet att få reducerad kontrollfrekvens.

Kontrollfrekvensen bör inte understiga ett kontrolltillfälle per fem år eller överstiga åtta kontrolltillfällen per år.

Kontrollfrekvens för livsmedelsverksamheterna framgår av den detaljerade tillsynsplanen för verksamheten 2024–2028.

Prioriterade lagstiftningsområden 2024

För att underlätta kontroll, rapportering, uppföljning och kommunikering med livsmedelsföretagen, har Livsmedelsverket strukturerat lagstiftningens krav på företagen i så kallade lagstiftningsområden.

Det finns 15 olika lagstiftningsområden.

- A - Administrativa krav
- B - Allmän livsmedelsinformation
- C - Särskild märkning och information
- D - Skyddade beteckningar
- E - Handelsnormer
- F - Varustandarder
- G - Livsmedel för särskilda grupper
- H - Spårbarhet
- I - Särskilda ingredienser och processhjälpmedel
- J - Grundförutsättningar, hygien
- K - HACCP-baserade förfaranden
- L - Specifika hygienkrav på egenkontroller
- M - Handel inom EU, import och export
- N - Dricksvattenanläggningar
- O – Övrigt

Följande lagstiftningsområden och operativa mål kommer att prioriteras under 2024

Typ av verksamhet	Lagstiftningsområden som ska kontrolleras 2024
Bageri/café	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation B99 Övrig livsmedelsinformation <p>I - Särskilda ingredienser och processhjälpmedel</p> <ul style="list-style-type: none"> I01 - Livsmedelstillsatser <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> J03 Hygien före, under och efter processen J05 Utbildning i hygien och arbetsmetoder J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier
Butik med beredning och hantering	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation B03 Obligatorisk livsmedelsinformation, näringsdeklaration B99 Övrig livsmedelsinformation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning J03 Hygien före, under och efter processen J06 Bekämpning av skadedjur J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier <p>Operativt mål Mål 16: Glykoalkaloider i potatis. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P54.</p> <p>Aktuella lagstiftningsområden för det operativa målet: J01 – Allmänna krav på livsmedelssäkerhet J02 – Utformning och underhåll av lokaler och utrustning K01 – Faroanalys och kritiska stympunkter K05 – Främmande ämnen</p> <p>Offentlig kontroll sker av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.</p>
Butik utan beredning och hantering	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning J03 Hygien före, under och efter processen J06 Bekämpning av skadedjur J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier

	<p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>Operativt mål Mål 16: Glykoalkaloider i potatis. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P54.</p> <p>Aktuella lagstiftningsområden för det operativa målet: J01 – Allmänna krav på livsmedelssäkerhet J02 – Utformning och underhåll av lokaler och utrustning K01 – Faroanalys och kritiska stympunkter K05 – Främmande ämnen</p> <p>Offentlig kontroll sker av åtgärder som livsmedelsföretagare vidtagit för att förebygga att höga halter glykoalkaloider bildas och hur de förhindrar att giftiga partier sätts på marknaden.</p>
Gatukök	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J04 Personlig hygien • J06 Bekämpning av skadedjur • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier <p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet
Kommunala vattenverk och distributionsanläggningar	<p>N Dricksvattenanläggningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • N17 Allmänna hygienregler • N20 Beredningskemikalier och filtermaterial • N21 Undersökningsprogram • N22 Undersökningar • N25 Information • N99 Övrigt
Huvudkontor	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter • B02 Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J05 - Utbildning i hygien och arbetsmetoder <p>K HACCP och faroanalys</p> <ul style="list-style-type: none"> • K01 Faroanalys och kritiska stympunkter

Storkök, barn- och äldreomsorg	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J01 Allmänna krav på livsmedelssäkerhet • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J06 Bekämpning av skadedjur • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier
Pizzeria	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter <p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J04 Personlig hygien • J06 Bekämpning av skadedjur • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier
Restaurang	<p>B Allmän livsmedelsinformation</p> <ul style="list-style-type: none"> • B01 Allmänna krav och skyldigheter <p>I - Särskilda ingredienser och processhjälpmedel</p> <ul style="list-style-type: none"> • I01 – Livsmedelstillsatser <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J06 Bekämpning av skadedjur • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier
Transportör	<p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J01 Allmänna krav på livsmedelssäkerhet • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J03 Hygien före, under och efter processen • J08 Upprätthållande av kylkedjan och uppfyllande av temperaturkriterier

Grossist och partihandel	<p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J05 Utbildning i hygien och arbetsmetoder • J06 Bekämpning av skadedjur
Kosttillskott	<p>H Spårbarhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet <p>J Grundförutsättningar, hygien</p> <ul style="list-style-type: none"> • J02 Utformning och underhåll av lokaler och utrustning • J05 Utbildning i hygien och arbetsmetoder • J06 Bekämpning av skadedjur <p>Operativt mål</p> <p>Mål 6: Livsmedelsinformation vid e-handel. Rapportering av målet ska ske mot rapporteringspunkt P43.</p> <p>Aktuella lagstiftningsområden för det operativa målet: B01 – Allmänna krav och skyldigheter B02 – Obligatorisk livsmedelsinformation, innehåll och presentation B99 – Övrig livsmedelsinformation C05 – Särskild märkning av kosttillskott I01 – Livsmedelstillsatser</p> <p>Mål 13: Otillåtna växter och ämnen i kosttillskott. Rapporteringen av detta mål ska ske mot rapporteringspunkt P50 om pyrrolizidinalkaloider kontrolleras och P51 om otillåtna växter kontrolleras.</p> <p>Aktuella lagstiftningsområden för det operativa målet: K05 – Främmande ämnen. Aktuellt om P50 används. I06 – Nya livsmedel. Aktuellt om P51 används. I07 – Ämnen vilkas användning är förbjuden eller begränsad i livsmedel inklusive kosttillskott. Aktuellt om P51 används.</p>

Under 2024 kommer förvaltningen att genomföra egna provtagningsprojekt. Provtagning kommer att ske på:

- Kontroll av frityrolja.
- Butiksmald köttfärs
- Kalla röror
- Mjukglass i detaljhandel, caféer och kiosker.

6.4 Rutiner för utförande av kontroll

Vid kontrollerna används checklistor baserade på de lagstiftningsområden som ska kontrolleras. I ECOS2 finns mallar olika typer av skrivelser och beslut. Det finns också mallar för föreläggande och förbud som kan användas. Handläggningsrutin för genomförande av kontroller på livsmedelsanläggningar har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Kontrollmetoder

Arbetsättet vid kontroll är en blandning av föranmälda revisioner och oanmälda inspektioner. Vid klagomål och utredning av matförgiftning är kontrollen oftast oanmäld.

Miljö- och byggförvaltningen använder fyra kontrollmetoder: revision, inspektion, provtagning samt kartläggning. Revisioner och inspektioner dokumenteras genom kontrollrapporter som återkopplas till livsmedelsföretagaren.

Revision

Kontrollmetod där livsmedelsföretagen ska underrättas i förväg. Alla lagstiftningsområden som är specifika för företaget kontrolleras i samband med revisionen, i ett eller flera steg.

Vid revision bedöms, utöver de rättsliga kraven, även livsmedelsföretagarens egna krav på planerade åtgärder för verksamheten. Planerade åtgärder kan utgöras av egenformulerade policys, normer och rutiner. Dessa kan vara såväl skriftliga som muntliga. I bedömningen ingår att reda ut vad som ingår i de planerade åtgärderna, till exempel i en rutin för rengöring. Man ska stämma av om de planerade åtgärderna är förankrade i verksamheten och att de följs av personalen. Dessutom ska effekten av åtgärderna bedömas, till exempel att det blir rent när rengöringsrutinen följs, och att målen med livsmedelslagstiftningen uppfylls. Det vill säga om de planerade åtgärderna innebär att företaget producerar säkra och redliga livsmedel.

Inspektion

Kontrollmetoden bör ske utan föranmälan. Vid en inspektion ska endast vissa detaljer kontrolleras. En inspektion kan vara en del av en revision. Det som kan granskas är resultatet av företagarens system för egenkontroll, till exempel "Blev det rent när rengöringsrutinerna följdes?", "Är märkningen korrekt?"

Provtagning

Kontrollmetod där prover från olika produktionsområden tas för bakteriologisk och/eller kemisk undersökning. Provtagning som kontrollmetod används regelbundet och är en vanlig metod för kontroll vid klagomål och matförgiftningsutredningar. Provtagning förekommer även inom ramen för länsprojekt och nationella tillsynsprojekt. Prioritering samt syfte med provtagning tas fram i detaljplaneringen. Rutin för provtagning av livsmedel har fastställts av miljö- och byggnadsnämnden.

Kartläggning

Kartläggning är en metod där stickprov görs inom ett visst område och under en viss tid för insamling av specifika uppgifter. Stickprov kan vara uttag av prover som sänds till laboratorium för analys. Stickprov kan också innebära kontroll inom ett avgränsat område, exempelvis märkning eller spårbarhet.

6.5 Provtagning och analys

SGS Analytics, Karlstad är upphandlat som laboratorium för livsmedelsanalyser. I specialfall kan andra certifierade laboratorier anlitas. Provhantering sker med utrustning som tillhandahålls av laboratoriet och enligt deras riktlinjer för varje typ av prov samt enligt miljö- och byggförvaltningens egna handläggningsrutiner för provtagning av livsmedel.

6.6 Rapportering av kontrollresultat

Kontrollresultat rapporteras årligen till Livsmedelsverket enligt krav i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2009:13) om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter. Statistik till den årliga rapporteringen hämtas ur databasen i verksamhetssystemet Ecos2. Underlag för RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) rapporteras omgående till Livsmedelsverket.

I uppföljningsrapporter och årsrapport redogör miljö- och byggförvaltningen för utfallet av kontrollarbetet, dels måluppfyllnad för nyckeltal dels mer generella bedömningar av effekten av kontrollen.

6.7 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framför allt av Tryckfrihetsförordningen (1949:105) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär detta att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och hemliga handlingar.

Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock vara sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling.

7. SANKTIONER – ÅTGÄRDER VID BRISTANDE EFTERLEVNAÐ

Livsmedelslagstiftningen innehåller både administrativa och straffrättsliga sanktioner, som kan vidtas vid brister i efterlevnad av livsmedelslagstiftningen.

För att säkerställa att sanktionsåtgärder vidtas i rätt omfattning, sker en ständig dialog och utveckling av kompetensen hos inspektörerna. Beslut om sanktioner föregås som regel alltid av diskussioner inom arbetsgruppen och vid behov (ex. föreläggande förenat med vite) eller om ärendet är av principiell betydelse, kan beslutet lyftas till miljö- och byggnadsnämnden. Som stöd används Livsmedelsverkets vägledning om sanktioner i livsmedelslagstiftningen samt förvaltningens egen handlägningsrutin.

Administrativa sanktioner

Denna typ av sanktioner kan användas av de behöriga kontrollmyndigheterna på livsmedelsområdet.

Vid konstaterad bristande efterlevnad av lagstiftningen kan miljö- och byggnadsnämnden vidta åtgärder enligt art **138 punkt 2 i EU nr 2017/625**. Åtgärderna miljö- och byggnadsnämnden får vidta är följande:

- c)** beordra att varor behandlas, att märkning ändras eller att korrigerande information förmedlas till konsumenterna,
- d)** begränsa eller förbjuda att djur eller varor släpps ut på marknaden, förflyttas, förs in i unionen eller exporteras samt förbjuda att de återsänds till den avsändande medlemsstaten eller beordra att de återsänds till den avsändande medlemsstaten,
- e)** beordra aktören att öka egenkontrollernas frekvens,
- f)** beordra att vissa av den berörda aktörens verksamheter blir föremål för ökad eller systematisk offentlig kontroll,
- g)** beordra att varor dras tillbaka, återkallas, bortskaffas och destrueras, i tillämpliga fall tillåta att varorna används för andra ändamål än de som de ursprungligen var avsedda för,
- h)** beordra att hela eller delar av den berörda aktörens företag, eller dess anläggningar, installationer eller andra lokaler, isoleras eller stängs under en lämplig tidsperiod,
- i)** beordra att hela eller delar av den berörda aktörens verksamhet och, i förekommande fall, de webbplatser som aktören driver eller använder, läggs ner under en lämplig tidsperiod,
- j)** beordra att registreringen eller godkännandet för den berörda anläggningen, anordningen, installationen eller transportmedlet återkallas tillfälligt eller slutgiltigt, eller att en transportörs tillstånd eller förarens kompetensbevis återkallas tillfälligt eller slutgiltigt.

Detta sker efter att myndigheten vid upprepande tillfällen iakttagit att lagstiftningen inte efterlevs eller vid allvarliga brister vid första kontrollen. Kontrollmyndighetens beslut om vilken åtgärd som ska vidtas ska dock stå i proportion till bristens art och till hur företagaren tidigare uppfyllt lagstiftningens krav.

Miljö- och byggnadsnämnden har mallar för beslut om omhändertagande av livsmedel, förbud att släppa ut livsmedel på marknaden, förbud mot viss livsmedelsverksamhet samt förbud mot all hantering av livsmedel.

Miljö- och byggnadsnämnden kan också förelägga livsmedelsföretagare att vidta vissa åtgärder, eventuellt förenat med vite. Till skillnad från tidigare lagstiftning anges dock tydligt i nuvarande livsmedelslag, att den kompletterar direkt tillämpliga bestämmelser som finns i EU- och EG-förordningarna.

Sanktionsavgifter

För att effektivisera sanktionssystemet vid överträdelse av livsmedelslagstiftningen har sanktionsavgifter införts i livsmedelslagen (2006:804) för vissa särskilda fall av bristande efterlevnad. Också fängelsestraff har införts i straffskalan för vissa överträdelse. Hotet om en snabbt påförd sanktionsavgift är tänkt att leda till att livsmedelsföretagare (både fysiska och juridiska personer) i högre grad följer lagstiftningen jämfört med tidigare. Snabbheten i ett sanktionsavgiftssystem har fördelar i ärenden som annars kan vara lågt prioriterade hos polis och åklagare och som därför får långa utredningstider. Eftersom sanktionsavgifter ligger nära det straffrättsliga området är rättssäkerhetsaspekter mycket viktiga. Därför berörs endast vissa specifika överträdelse och utrymmet för kontrollmyndigheten att göra vaga bedömningar är mycket begränsat.

Straffrättsliga sanktioner

Straffrättsliga sanktioner kan bli aktuella när en åklagare, oftast efter anmälan från en kontrollmyndighet, beslutar att väcka åtal för brott mot livsmedelslagstiftningen. I nuvarande livsmedelslag har fängelsestraff återinförts.

Miljö- och byggnadsnämnden ska som kontrollmyndighet verka för att brott mot livsmedelslagstiftningen beivras.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING AV KONTROLLEN

8.1 Uppföljning

Genom samtal inom inspektörsgruppen, görs en uppföljning av hur man följer planeringen under året. Förvaltningschefen för miljö- och byggförvaltningen gör uppföljningar varje månad för att bedöma vart gruppen befinner sig gentemot planeringen. Därutöver sker samsynsdiskussioner både inom förvaltningen och även med andra kommuner, exempelvis vid länsmöten och vid möten inom ramen för Miljösamverkan Värmlands och Örebro län.

Allmän uppföljning av måluppfyllnad avseende kontrollverksamheten, utförda kontroller och ekonomiskt läge, sker varje månad på avdelnings- och förvaltningsnivå.

8.2 Intern revision

Kontrollplanen revideras inför varje år och fastställs i miljö- och byggnadsnämnden. Till grund för kontrollplanen finns en behovsutredning och underlag för verksamhetsplanering för livsmedelskontrollen. I den listas alla kända kontrollobjekt. Kontrollen på verksamheterna planeras fem år framåt i tiden och i underlaget går det att utläsa vilka företag som ska kontrolleras vilket år. Underlaget revideras inför varje nytt verksamhetsår då en uppföljning görs av årets aktiviteter samt en uppdatering av kontrollobjekten. Resultatet av denna uppdatering kommer att ligga till grund för den årliga revideringen av kontrollplanen.

8.3 Extern revision

Enligt artikel 6 kontrollförordningen (EU 2017/625) finns det krav att de behöriga myndigheterna skall låta utföra externa revisioner av livsmedelskontrollen. Den behöriga myndigheten ska med beaktande av resultaten vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de uppfyller målen i kontrollförordningen.

Länsstyrelsen har tidigare genomfört revisioner av kommunens verksamhet. Senaste revisionen genomfördes 2019 och den följdes upp under 2020.

Revisioner av den kommunala kontrollen har inte utförts sedan 2021 i Sverige. Länsstyrelserna erbjuder sig att fortsätta utföra dessa revisioner, men då måste finansieringsfrågan lösas. Frågan är lyft till berörda departement, som nu hanterar den och för dialog med SKR. Än finns dock ingen tidsangivelse för om och när en lösning kan finnas på plats.

Länsstyrelsen och Livsmedelsverket utförde tidigare på uppdrag av regeringen revisioner av kommunernas organisation, planer och genomförande av den lokala livsmedelskontrollen. Dessa utfördes normalt med en tidsintervall på mellan 3–5 år. Livsmedelsverket hade möjlighet att besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av kontrollförordningarna hos kontrollmyndigheten. En kommun kunde påföras sanktioner både efter en revision genom länsstyrelsen och efter en revision genom Livsmedelsverket.

8.4 Utvärdering

Utvärdering av kontrollens effekter sker i samband med uppföljnings- och verksamhetsberättelse. Kundundersökningar sker varje år (löpande insiktsmätning).

9. BEREDSKAP

Hammarö kommun ingår i Karlstadsregionens gemensamma krishanteringsorganisation. Utifrån ett samverkansavtal mellan Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstads samt Kils kommuner inrättades en gemensam krisledningsnämnd i Karlstadsregionen. Krishanteringsplanen "plan för hantering av extraordinära händelser är sammanställd av säkerhetsavdelningen Räddningstjänsten Karlstadsregionen.

Dricksvattenförsörjningen är ett av de stora riskområdena för kommunen. Sårbarheten består i vattentäktens placering intill en europaväg med omfattande transporter av farligt gods, frånvaron av reservvattentäkt, frånvaron av inhägnad vid vattentäkten vilket ger tillträde till infiltrationsområdet med fordonstrafik. För att trygga dricksvattenförsörjningen i kommunen finns det två vattenledningar från Karlstad kommun ut till Hammarö.

Miljö- och byggnadsnämnden har fastställt en handlingsplan vid akuta händelser avseende livsmedel och dricksvatten (2015-09-22, § 117, uppdaterad våren 2023).

10. FLERÅRIG NATIONELL KONTROLLPLAN

I Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan, beskrivs hur den offentliga kontrollen av livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas.

Kontrollplanen finns på Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se